

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.002.02.2015

P/15/075

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin

T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11

llu@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/15/075 – Działania organów administracji publicznej w sytuacji zagrożenia odebrania dzieci rodzicom.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
<i>Kontrolerzy</i>	Tadeusz Duda, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 92298 z dnia 26 stycznia 2015 r. Roman Pajer, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 92296 z dnia 26 stycznia 2015 r. (dowód: akta kontroli tom I str. 1-4)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Puławach (dalej: MOPS lub Ośrodek) ul. Leśna 17; 24-100 Puławy.
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Maria Piastowicz - Dyrektor Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puławach od 11 sierpnia 2011 roku (dalej: Dyrektor MOPS). (dowód: akta kontroli tom I str. 47)

Ocena ogólna

II. Ocena kontrolowanej działalności

MOPS prawidłowo¹ realizował w latach 2013 – 2015 (do 28 lutego) zadania, określone w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. pomocy społecznej² oraz w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej³, w zakresie udzielania pomocy rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym rodzinom zagrożonym odebraniem dzieci.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Ośrodek wspierał rodziny zagrożone odebraniem dzieci, poprzez właściwą identyfikację ich potrzeb oraz udzielanie niezbędnej pomocy. Rodzinom najbardziej potrzebującym, w celu przezwyciężenia ich trudności opiekuńczo-wychowawczych, przydzielano do pomocy asystentów rodziny. Realizowane przez pracowników MOPS działania wobec rodzin, których większość była pod opieką Ośrodka od kilku lat, służyły rozwiązywaniu ich problemów, jednak ostateczny efekt pracy z rodziną był również uzależniony od czynników, na które MOPS nie miał wpływu. Działania pracowników Ośrodka ukierunkowane były na motywowanie rodzin do podjęcia kroków mających na celu zmianę ich sytuacji oraz do udzielania niezbędnej pomocy.

O skuteczności działań Ośrodka w tym zakresie świadczy, mniejsza niż 5% w 2014 r., liczba rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, wobec których sąd wydał postanowienie o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

Ośrodek na bieżąco monitorował zakres efektów udzielanej pomocy oraz stopień dochodzenia do ustalonych celów kontraktów socjalnych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

² Dz. U. z 2015 r., poz. 163 (dalej: ustawa o pomocy społecznej).

³ Dz. U. z 2015 r., poz. 332 (dalej: ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej).

1. Identyfikowanie potrzeb udzielenia rodzinie wsparcia w sytuacji zagrożenia odebrania dzieci rodzicom

Opis stanu faktycznego

1.1. Podstawą funkcjonowania MOPS - według Statutu⁴ - była m.in.: ustawa o pomocy społecznej oraz o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z § 4 Statutu, Ośrodek realizuje zadania określone w obowiązujących przepisach prawa, w tym prawa miejscowego, m.in w zakresie: przyznawania i wypłacania świadczeń finansowych; przyznawania pomocy w formie rzeczowej, instytucjonalnej i usług; prowadzenia pracy socjalnej; realizacji programów i projektów odpowiadających na potrzeby społeczne w mieście Puławy; realizacji innych zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób i rodzin; udzielania pomocy i wsparcia rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Do wykonywania czynności wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Dyrektor MOPS posiadała upoważnienie Prezydenta Miasta Puławy⁵.

Stosownie do art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej Rada Miasta Puławy przyjęła uchwałami:

- nr XX/226/12 z dnia 26 kwietnia 2012 r. *Program Wspierania Rodziny dla Miasta Puławy na lata 2012-2014* (dalej: Program na lata 2012-2014),
- nr IV/35/15 z dnia 29 stycznia 2015 r. *Miejski Program Wspierania Rodziny dla Miasta Puławy na lata 2015-2017*⁶ (dalej: Program na lata 2015-2017).

Uchwalenie programów poprzedzone zostało konsultacjami z partnerami społecznymi oraz instytucjonalnymi. Wykonanie ww. uchwał zostało powierzone Prezydentowi Miasta Puławy i Dyrektorowi MOPS w Puławach.

(dowód: akta kontroli tom I str. 5-46, 219-234, 257-262)

Głównym celem Programu na lata 2012-2014 było wzmocnienie rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu. Sposób realizacji celu głównego został określony poprzez ustalenie celów szczegółowych, tj.: zwiększenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin; zwiększenie bezpieczeństwa oraz zapewnienie pomocy rodzinom dotkniętym problemami społecznymi; wypromowanie zdrowego stylu życia. Cele szczegółowe miały być realizowane poprzez konkretne działania, np. cel trzeci wypromowanie zdrowotnego stylu życia – poprzez działania polegające m.in. na prowadzeniu i realizacji programów edukacyjnych i prozdrowotnych; upowszechnianiu sportu i rekreacji; animowaniu życia kulturalnego.

Sformułowane w Programie na lata 2012-2014 cele, zgodnie z koncepcją SMART⁷ były proste, osiągalne (realistyczne), istotne i określone w czasie. W Programie określono, że wskaźniki osiągnięcia celów tych działań będą mierzone, np.: „liczbą wdrażanych programów edukacyjnych”, „liczbą spotkań edukacyjnych”, czy „liczbą osób uczestniczących w spotkaniach edukacyjnych i prozdrowotnych”.

(dowód: akta kontroli tom I str. 6-27)

Podstawą określenia w Programie celów i planowanych działań na rzecz rodziny była przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej miasta. Wynikało z niej m.in., że znaczna liczba rodzin objętych pomocą zmaga się z problemami bezrobocia, z niepełnosprawnością oraz z bezradnością wychowawczą (zwłaszcza rodziny niepełne i wielodzietne). Jako przyczyny dysfunkcyjności w rodzinie podano: brak poprawnych wzorców, co niewłaściwe wpływało na relacje w rodzinie oraz brak radzenia sobie z

⁴ Przyjętego Uchwałą Nr XXIX/303/13 Rady Miasta Puławy z dnia 31 stycznia 2013 r. w sprawie ogłoszenia tekstu jednolitego Statutu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Puławach (dalej: Statut).

⁵ Zarządzeniem Nr A/4/2012 z dnia 5 stycznia 2012 r.

⁶ Projekt Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Puławy na lata 2015-2017 został przedłożony przez Dyrektora MOPS Prezydentowi Miasta Puławy w dniu 12.01.2015 r. - do akceptacji i przedłożenia Radzie Miasta Puławy.

⁷ Koncepcja formułowania celów w dziedzinie planowania, będąca zbiorem pięciu postulatów dotyczących cech, którymi powinien charakteryzować cel, tj. powinien być: prosty, mierzalny, osiągalny, istotny i określony w czasie.

sytuacjami trudnymi. Rodziny takie, jak podano w diagnozie, w celu poprawy funkcjonowania wymagają, oprócz wsparcia finansowego, działań profilaktyczno-interwencyjnych w celu poprawy funkcjonowania.

Zdefiniowane w Programie działania były spójne z celem generalnym *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Puławy na lata 2005-2014 i na lata 2013-2016*, przyjętej uchwałą nr XXXIV/366/13 Rady Miasta Puławy z dnia 23 maja 2013 r. (dalej: Strategia). Określono w niej, że Puławy będą miastem wysokiego poziomu życia, zintegrowanego środowiska lokalnego, stwarzającym możliwości zaspokajania potrzeb wszystkich mieszkańców oraz skutecznego rozwiązywania problemów poprzez efektywny system pomocy społecznej i aktywność organizacji pozarządowych. Kierunki niezbędnych działań, potrzebnych do realizacji celu generalnego, definiowały cele strategiczne, tj.: poprawa warunków i jakości życia; poprawa warunków na rynku pracy i ograniczenie bezrobocia; efektywna pomoc społeczna; wspieranie profilaktyki uzależnień oraz wspieranie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy.

W Programie określono źródła finansowania (budżet gminy Miasta Puławy, budżet państwa, środki Europejskiego Funduszu Społecznego, sponsorzy) oraz prognozowane potrzeby finansowe na lata 2013-2014.

Przewidziany Programem monitoring miał obejmować ogół działań realizowanych przez poszczególne podmioty, w oparciu o wskaźniki ilościowe i jakościowe. W zakresie wskaźników ilościowych monitorowana miała być m.in.: liczba osób korzystających z pomocy specjalistycznej, liczba treningów i warsztatów, liczba konsultacji pedagogicznych i psychologicznych, liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. W ramach wskaźników jakościowych monitorowano m.in. podniesienie: umiejętności wychowawczych, umiejętności radzenia sobie z sytuacjami trudnymi, wiedzy i umiejętności poprawnego komunikowania się, zwiększenie świadomości potrzeb dzieci i sposobów ich zaspokajania, poprawę jakości korzystania z konsultacji medycznych, zwiększenie umiejętności dbania o higienę osobistą i otoczenie, zwiększenie umiejętności analizy, planowania i właściwego gospodarowania budżetem domowym.

Szczegółowe informacje dotyczące realizacji celów i osiągniętych wskaźników ilościowych i jakościowych znajdowały się w półrocznych sprawozdaniach Zespołu ds. Rodziny oraz rocznych sprawozdaniach z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny.

(dowód: akta kontroli tom I str. 235-247)

Zaplanowane oczekiwane efekty działań MOPS w stosunku do rodzin wymagających wsparcia miały odzwierciedlenie w zaplanowanym w kontroli zarządczej celu, tj. poprawie funkcjonowania rodziny. Realizacja tego celu była mierzona na podstawie wskaźnika zakładającego zmniejszenie liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

MOPS dokonywał ewaluacji działań Programu, na podstawie analizy dokumentów oraz zbieraniu ilościowych i jakościowych danych w zakresie realizowanych celów. Wyniki corocznych ewaluacji wykorzystane były do rozszerzenia działań w zakresie podnoszenia umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin, poprawy jakości pracy z rodziną, zwiększenia trafności działań kierowanych na rzecz rodzin.

Jak podała kierownik Działu Integracji i Pomocy Specjalistycznej, *realizacja zaplanowanych działań i ich ocena umożliwiała zdobywanie nowych doświadczeń oraz budowanie warsztatu pracy asystenta rodziny (zawód wprowadzony od roku 2012).*

Podsumowując trzyletni okres realizacji Programu Wspierania Rodziny i ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej można stwierdzić, że istnieje duży opór rodzin do współpracy, który wymagał stałego modyfikowania warsztatu pracy asystenta rodziny i innych specjalistów pracujących z rodziną.

(dowód: akta kontroli tom I str. 248-249)

1.2. W latach 2013-2015 (styczeń-luty) liczba objętych opieką MOPS:

- wszystkich rodzin wynosiła odpowiednio: 1502, 1520 i 997, w tym nowych rodzin: 255, 240 i 13;
- wszystkich rodzin z dziećmi: 661, 665 i 454, w tym nowych rodzin: 149, 136 i 13;
- wszystkich rodzin z dziećmi, w których zidentyfikowano trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych: 90, 92, 74, w tym nowych rodzin: 11, 13 i 11.

Liczba rodzin, które były w ww. latach pod opieką MOPS, ze względu na fakt założenia tym rodzinom Niebieskiej Karty, stanowiła odpowiednio: 60, 109 i 25, w tym nowych rodzin: 12, 21 i 4. Liczba takich rodzin z dziećmi wynosiła: 45, 69 i 6, w tym nowych

rodzin: 22, 27 i 3; natomiast liczba rodzin z dziećmi, w których zidentyfikowano trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych stanowiła: 21, 26 i 1, w tym nowych rodzin: 9 i 8 (do 28 lutego 2015 r. nie było nowych rodzin).

(dowód: akta kontroli tom I str. 53)

W latach 2013-2015 (styczeń luty) opieką asystentów rodziny objętych było odpowiednio: 62, 59 i 40 rodzin, natomiast nieobjętych opieką asystenta było: 28, 33 i 34 rodziny z problemami w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Pod opieką jednego asystenta rodziny w 2013 r. pozostawało od 12 do 20 rodzin, w 2014 – od 13 do 17 i w styczniu-lutym 2015 r. – 10.

Wobec 12 rodzin, w stosunku do których asystent rodziny wnioskował w 2013 r. do sądu o odebranie dzieci, postanowienie o umieszczeniu 20 dzieci w pieczy zastępczej zostało wydane dla 10 rodzin. W 2014 r. na 11 rodzin, w pieczy zastępczej postanowieniem sądu umieszczonych zostało pięcioro dzieci z dwóch rodzin. W styczniu i lutym 2015 r. na sześć rodzin, w pieczy zastępczej postanowieniem sądu umieszczone zostało jedno dziecko z jednej rodziny. Nie stwierdzono przypadku umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej z powodu wyjazdu rodziców za granicę.

(dowód: akta kontroli tom I str. 82)

Głównymi powodami korzystania rodzin z pomocy społecznej było odpowiednio w latach 2013-2014: ubóstwo – 885 rodzin (59% wszystkich), 866 (57%); bezrobocie - 851 (57%), 812 (53%); bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych: 331 (22%), 376 (25%); niepełnosprawność – 715 (48%), 766 (50%).

(dowód: akta kontroli tom I str. 134)

1.3. Ustalony w Ośrodku stan zatrudnienia pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny był zgodny z wymogami ustawy o pomocy społecznej oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i umożliwiał rzetelne wykonywanie zadań gminy określonych tymi ustawami. W badanym okresie MOPS zatrudniał w pełnym wymiarze czasu pracy 27 pracowników socjalnych oraz czterech asystentów rodziny. Liczba mieszkańców Miasta Puławy wynosiła na koniec: 2013 r. 48.843 i 2014 r. 48.436⁸. W latach 2013-2014, jeden pracownik socjalny przypadał na mniej niż 2000 mieszkańców, co wypełniało dyspozycję art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej. Liczba rodzin przypadająca na jednego pracownika socjalnego w styczniu 2015 r. nie przekraczała 50. Natomiast liczba rodzin przypadająca na jednego asystenta rodziny nie przekraczała maksymalnej liczby określonej w art. 15 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej⁹ i wynosiła przeciętnie 16 rodzin w 2013 r., 15 w 2014 r. i 10 w styczniu 2015 r.

(dowód: akta kontroli tom I str. 54, 166)

Poniesione przez MOPS wydatki na udzielanie świadczeń mających na celu wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wyniosły:

- w 2013 r. ogółem 1.798.623,53 zł (tj.: zasiłki stałe – 64.078,04 zł, zasiłki okresowe – 409.876,83 zł, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze – 299.442,20 zł, programy dożywiania – 682.500,04 zł, zasiłki celowy i w naturze – 171.928,78 zł, domy pomocy społecznej – 65.802,11 zł, wynagrodzenia pedagoga i psychologa – 73.739,93 zł, wynagrodzenia pedagogów w klubach (środki z EFS) – 20.171,40 zł, szkolenia dla rodziców – 11.084,20 zł);
- w 2014 r. ogółem 1.888.538,54 zł (tj.: zasiłki stałe – 54.107,27 zł, zasiłki okresowe – 484.735,10 zł, usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze – 195.078,15 zł, programy dożywiania – 759.930,15 zł, zasiłki celowy i w naturze – 186.036,37 zł, domy pomocy społecznej – 69.297,17 zł, prace społecznie-użyteczne – 8.689,79 zł, wynagrodzenia pedagoga i psychologa – 94.528,09 zł, wynagrodzenia pedagogów w klubach – 25.976,86 zł (w tym środki z EFS – 21.719,34 zł), szkolenia dla rodziców – 10.159,59 zł).

⁸ Dane Wydziału Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Puławy.

⁹ W brzmieniu obowiązującym do 31.12.2014 r.

Wydatki poniesione przez Urząd Miasta Puław, w związku z umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, wyniosły:

- w 2013 r. ogółem 100.495,74 zł, z tego 49.746,85 zł wydatkowano na placówki opiekuńczo-wychowawcze i 50.748,89 zł - na rodziny zastępcze;
- w 2014 r. ogółem 215.530,02 zł, z tego 102.864,22 zł - na placówki opiekuńczo-wychowawcze i 112.665,80 zł - na rodziny zastępcze.

Wydatki na wynagrodzenia dla czterech asystentów rodziny stanowiły: w 2013 roku 83.945,03 zł; w 2014 roku 136.965,66 zł; w 2015 r. (styczeń-luty) – 22.475,35 zł.

W kontrolowanym okresie na terenie miasta Puław działała jedna placówka wsparcia dziennego typu opiekuńczego, tj. Ognisko Wychowawcze w Puławach.

(dowód: akta kontroli tom I str. 55-81, 250)

1.4. Według Regulaminu organizacyjnego¹⁰ MOPS, praca z rodzinami przeżywającymi trudności opiekuńczo-wychowawcze należała do zadań Działu Pomocy Środowiskowej (dalej: NP) oraz Działu Integracji i Pomocy Specjalistycznej (dalej: NI). W NP rozpoznawaniem istotnych problemów i potrzeb społecznych warunkujących funkcjonowanie osób, rodzin i środowisk zajmowali się pracownicy socjalni. Do zadań tych pracowników należało m.in.: zapewnienie pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, sporządzanie diagnozy środowiskowej i wnioskowanie o pomoc w tym środowisku, wynikającą z ustawy o pomocy społecznej oraz rządowych programów pomocy społecznej. Pracownicy socjalni zobowiązani byli także do zawierania i realizacji kontraktów socjalnych oraz prowadzenia pracy socjalnej w środowisku. Do zadań NI należało m.in. udzielanie wsparcia specjalistycznego, w szczególności rodzinie z dziećmi na wszystkich etapach jej rozwoju. Realizacją tych zadań w NI zajmował się Zespół ds. Rodziny. W jego skład wchodził: koordynator - pedagog, psycholog, czterech asystentów rodziny i pracownik socjalny - organizator społeczności lokalnej. Zespół ds. Rodziny m.in.: sporządzał oceny sytuacji rodziny w nawiązaniu do diagnozy sporządzanej przez pracownika socjalnego; sporządzał i realizował plan pracy z rodziną, w tym z rodziną dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej; zawierał i realizował kontrakty socjalne; prowadził konsultacje i poradnictwo w zakresie problemów wychowawczych na wniosek pracowników socjalnych; zapewniał rodzinie pomoc asystenta na wniosek pracownika socjalnego; organizował zajęcia warsztatowe i szkolenia dla rodziców na wniosek pracowników socjalnych; monitorował zmiany sytuacji rodziny. Pracownicy NI oraz NP zobowiązani zostali do ścisłej współpracy.

(dowód: akta kontroli tom I str. 135-152)

Obowiązek działań w celu ujawnienia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz wymagających wsparcia wynikał z zakresów czynności pracowników socjalnych, a także standardu pracy pracownika socjalnego określonego w *Instrukcji w sprawie zasad postępowania pracownika socjalnego w pracy z rodziną z dzieckiem w MOPS w Puławach*¹¹. Zgodnie z ww. Instrukcją: celem pracy z rodziną z dzieckiem była poprawa funkcjonowania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a podstawowym narzędziem pracy pracownika socjalnego: wywiad środowiskowy, służący rozpoznawaniu sytuacji związanej ze zgłoszonymi oczekiwaniami i problemami oraz diagnoza socjalna, służąca określeniu celów pracy socjalnej z rodziną. Zgodnie z postanowieniami tej Instrukcji, pracownik socjalny w pracy z rodziną przejawiającą poważne dysfunkcje, został zobowiązany do współpracy z innymi specjalistami, w szczególności z asystentem rodziny i kuratorem. Realizując zapisy ww. Instrukcji pracownicy socjalni MOPS sporządzali: wywiady środowiskowe, diagnozowali sytuacje rodziny, wyznaczali cele pracy z rodziną, opracowywali plan działania, który następnie realizowali.

W *Instrukcji w sprawie zasad współpracy Działu Pomocy Środowiskowej i Działu Integracji i Pomocy Specjalistycznej*¹² podano m.in., że w ramach pracy Zespołu ds. Rodziny powoływane będą zespoły robocze (pracownicy MOPS, tj. pracownik socjalny,

¹⁰ Zarządzenie nr 25 Dyrektora MOPS w Puławach z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie przyjęcia i zatwierdzenia Regulaminu Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej (dalej: Regulamin).

¹¹ Zarządzenie nr 16 Dyrektora MOPS w Puławach z dnia 1.12.2014 r.

¹² Zarządzenie nr 17 Dyrektora MOPS w Puławach z dnia 02.12.2014 r.

asystent rodziny, pedagog, psycholog oraz przedstawiciele innych instytucji pracujących z rodziną, np. kurator, pedagog szkolny, psycholog, pracownik nadzoru komunalnego i spraw mieszkaniowych Urzędu Miasta Puławy) w celu omówienia sytuacji w rodzinach i określenia niezbędnych działań. Każdy zespół roboczy, powołany przez koordynatora Zespołu ds. Rodziny omawiał indywidualną sytuację rodziny, określał konieczne działania i przydzielał zadania poszczególnym pracownikom instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną. Z każdego spotkania zespołu roboczego sporządzany był protokół, w którym zapisywano: przebieg spotkania oraz ustalony plan pracy dla rodziny, z podziałem zadań dla poszczególnych członków tego zespołu. Zakończenie pracy z rodziną następowało na wniosek asystenta rodziny - po konsultacji z pracownikiem socjalnym (do stycznia 2014 r.), natomiast od lutego 2014 r. - po dokonaniu oceny działań i akceptacji pozostałych członków zespołu roboczego.

(dowód: akta kontroli tom I str. 99-104, 156-161)

W Programie na lata 2012-2014 przewidziano m.in. organizowanie spotkań, seminariów w zakresie propagowania podniesienia jakości usług realizowanych przez MOPS. W celu omówienia pracy asystenta rodziny oraz przedstawienia zadań Zespołu ds. Rodziny, z inicjatywy Ośrodka, zostało zorganizowane w dniu 29.10.2014 r. seminarium pn. „Skuteczna pomoc dla rodzin w kontekście asystentury rodziny i współpracy międzyinstytucjonalnej”. Uczestniczyli w nim przedstawiciele: instytucji mających zadania w zakresie wspierania rodziny, stowarzyszeń działających w obszarze wsparcia dziecka i rodziny, a także władze miasta. Seminarium zostało zaplanowane w celu przekazania uczestnikom wiedzy w zakresie form wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz zachęcania ich do współpracy na rzecz wspólnego rozwiązywania problemów tych rodzin. Podczas seminarium konsultowano projekt *Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Puławy na lata 2015-2017*. W celu nagłośnienia działań Zespołu ds. Rodziny opracowano 1000 ulotek na temat możliwych przez MOPS form wsparcia dla rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze. Ulotki zostały rozpropagowane wśród mieszkańców miasta Puławy (udostępnione w placówce MOPS, Urzędzie Miasta, Sądzie Rejonowym, przekazywane były również bezpośrednio zainteresowanym rodzinom przez pracowników socjalnych i pracowników zespołu ds. Rodziny).

(dowód: akta kontroli tom I str. 153-155)

1.5. MOPS współpracował w badanym okresie z instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze pomocy dziecku i rodzinie, a także ze środowiskiem lokalnym. Współpraca była podejmowana w obszarach: pracy pracownika socjalnego, wsparcia asystenta rodziny, działań Zespołu ds. Rodziny, realizowanych programów i projektów, organizowania społeczności lokalnej oraz realizowania procedury „Niebieska Karta” (grupy robocze). Współpraca w zakresie wspierania rodziny miała charakter stały, nie była jednak poparta porozumieniami.

Współpraca z innymi podmiotami wynikała ze specyfiki problemów występujących w danej rodzinie. W sytuacji gdy rodzina miała orzeczoną nadzór kuratora, pracownik socjalny i asystent rodziny współpracowali z nim w zakresie obowiązków nałożonych przez sąd. Jeżeli w rodzinie występowały problemy wychowawcze, wówczas pracownicy Ośrodka pomagali w ich rozwiązaniu wspólnie z pedagogami szkolnymi i wychowawcami klas (np. w zakresie poprawy zachowania i osiągnięć szkolnych dzieci). W przypadku wszystkich 45 rodzin¹³, pracownik socjalny oraz asystent rodziny współdziałali w rozwiązywaniu konkretnych problemów tych rodzin z pracownikami szkół, przedszkoli, Sądu Rejonowego w Puławach, policją, a także z organizacjami pozarządowymi (Stowarzyszeniem Rodzina, Katolickim Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Potrzebującym AGAPE, Stowarzyszeniem Ochrony Zdrowia Psychicznego). Współpraca z organizacjami pozarządowymi dotyczyła w szczególności organizowania spotkań integracyjnych i festynów dla rodzin objętych wsparciem. Ponadto w celu podniesienia efektywności działań Zespołu ds. Rodziny powoływane były zespoły robocze, które współpracowały z przedstawicielami innych instytucji działającymi w obszarze pomocy dziecku i rodzinie, m.in. w celu zwiększenia

¹³ NIK objęła badaniem 45 rodzin z dziećmi, w których zidentyfikowano trudności opiekuńczo-wychowawcze, w tym: 15 rodzin (wszystkie), wobec których sąd w badanym okresie wydał postanowienie o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej oraz 30 rodzin z problemami wychowawczymi, dla których nie występowało do sądu z wnioskiem o umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej (15 objętych wsparciem asystenta rodziny i 15 nieobjętych taką pomocą).

efektywności oddziaływań, uporządkowania działań, przydziału zadań poszczególnym pracownikom, zgodnych z ich kompetencjami, wspólnej oceny sytuacji i postępów rodziny w zakresie realizowanych celów. Spotkania Zespołu ds. Rodziny oraz spotkania zespołów roboczych były protokołowane i znajdowały się w dokumentacji MOPS.

W ramach realizowanych programów i projektów prowadzone były działania aktywizujące społeczność lokalną, w tym osoby bezrobotne. Podczas realizacji projektu „Aktywni – niezależni”, współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego, odbywały się debaty społeczne w środowiskach lokalnych, w których uczestniczyli: radni, władze miasta, przedstawiciele jednostek organizacyjnych (m.in. pracownicy socjalni MOPS) oraz innych instytucji działających na rzecz rodziny. Debaty służyły poprawie warunków życia osób i rodzin zamieszkujących na terenie objętym działaniem Programu Aktywności Lokalnej (PAL).

W latach 2013-2014, w ramach działań o charakterze środowiskowym, funkcjonowały dwa Kluby środowiskowe dla dzieci zamieszkujących obszary objęte wsparciem PAL. W każdym z Klubów zabezpieczono miejsca dla 15 dzieci, które spotykały się trzy razy w tygodniu. Zatrudnieni w Klubach pedagodzy prowadzili zajęcia edukacyjne i wychowawcze, organizowali spotkania okolicznościowe, przygotowywali dzieci do występów w przedstawieniach i jasełkach. W środowiskach objętych PAL funkcjonowały również „Banki Czasu”, które były prowadzone trzy razy w tygodniu przez animatora społeczności lokalnej. Stanowiska pedagogów oraz animatora społeczności lokalnej były finansowane ze środków EFS. W ramach realizowanych projektów: „Aktywni – niezależni” i „Podmiot zatrudnienia socjalnego partnerem Ośrodka Pomocy Społecznej w realizacji kontraktów socjalnych” prowadzone były działania aktywizujące i wspierające wyjście na rynek pracy, a tym samym wpływające na poprawę sytuacji rodzin z problemami bezrobocia.

W ramach organizowania społeczności lokalnej zawarte zostało „Partnerstwo na rzecz społeczności zamieszkującej przy ul. Wólka Profecka”. Celem tej współpracy było wspieranie i rozwój społeczności lokalnej, w tym rodzin zamieszkujących na tym terenie. Partnerzy działali na rzecz aktywizacji społeczności lokalnej, opracowywali, promowali i wdrażali projekty na rzecz poprawy jej funkcjonowania. W skład w/w Partnerstwa wchodziły instytucje zaproszone do współpracy przez MOPS: administracja osiedla - Przedsiębiorstwo Nieruchomości Puławskie; Komenda Powiatowa Policji; Straż Miejska; Środowiskowy Dom Samopomocy - Puławskie Stowarzyszenie Ochrony Zdrowia Psychicznego; Szkoły Podstawowe nr 3, nr 6 i nr 10; Gimnazjum nr 1; Puławski Ośrodek Kultury „Dom Chemika”; Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym AGAPE; Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych; Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji.

(dowód: akta kontroli tom I str. 251-252, 255)

W ramach realizowanej procedury „Niebieska Karta” MOPS współpracował, poprzez grupy robocze, z przedstawicielami:

- Komendy Powiatowej Policji w Puławach (131 grup roboczych w 2014 r. i 84 w 2013 r.);
- Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (91 grup roboczych w 2014 r. i 42 w 2013 r.);
- oświaty (85 grup roboczych w 2014 r. i 42 w 2013 r.);
- sądu (21 grup roboczych w 2014 r. i 16 w 2013 r.);
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (4 grupy robocze w 2014 r.);
- Dziennego Ośrodka Adaptacyjnego (1 grupa robocza w 2014 r.);
- Środowiskowego Domu Samopomocy (1 grupa robocza w 2014 r.);
- ochrony zdrowia (1 grupa robocza w 2014 r. i jedna w 2013 r.).

Podczas realizacji projektu „Wiem, umiem, mogę przeciwdziałać przemocy”, którego celem była kompleksowa pomoc dla osób uwięzionych w przemoc w rodzinie, Ośrodek współdziałał z instytucjami z terenu miasta Puławy wykonującymi działania w tym obszarze (np. policją). Asystenci rodziny współpracowali z kuratorami rodzinnymi Sądu Rejonowego w Puławach. Kierownik II Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Rodzinnych i Nieletnich podała w wyjaśnieniu, że *współpraca*

prowadzona była systematycznie i polegała na wymianie informacji na temat funkcjonowania rodzin jak też uzgadnianiu działań zmierzających do stabilizacji sytuacji opiekuńczej, prowadzeniu rozmów o charakterze mediacyjnym, edukacyjnym i ostrzegawczym oraz wspierającym.

MOPS współpracował również z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Puławach (PCPR). W okresie od października 2014 r. do końca lutego 2015 r. pracownicy socjalni i asystenci rodziny zostali zaproszeni na 11 posiedzeń, zorganizowanych z inicjatywy PCPR, na których oceniano m.in.: funkcjonowanie rodziców biologicznych dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz sytuację tych dzieci, celem ustalenia zasadności dalszego ich przebywania poza rodziną biologiczną. Na wspólnych posiedzeniach MOPS był informowany o liczbie dzieci umieszczonych w spokrewnionych rodzinach zastępczych (na wniosek tych rodzin), które nie były objęte pomocą Ośrodka. Na prośbę PCPR pracownicy Ośrodka włączyli się również w organizację uroczystości „Dzień Rodzicielstwa Zastępczego”, która odbyła się 30 maja 2014 r. W ramach działań w tym zakresie asystenci rodziny i pracownicy socjalni zaprosili rodziców biologicznych na uroczystość, a w dniu realizacji imprezy - pracownicy Zespołu ds. Rodziny zaangażowali się w animowanie gier i zabaw dla dzieci uczestniczących w tym spotkaniu.

(dowód: akta kontroli tom I str. 48-52, 162-165, 209-213, 253, 256)

Dyrektor MOPS wyjaśniła, że współpracuje z Sądem Rejonowym w Puławach w zakresie monitorowania sytuacji dzieci w rodzinach przeżywających trudności informując o niepokojących sytuacjach, wnosząc o wgląd w sytuację rodziny oraz podjęcie decyzji o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. Systematycznie, na bieżąco pracownicy socjalni Ośrodka współpracują z kuratorami rodzinnymi Sądu Rejonowego, ustalając plan pracy z rodziną, oraz monitorując jego realizację. We wszystkich rodzinach objętych pomocą pracownika socjalnego i kuratora rodzinnego decyzje Sądu podejmowane są po konsultacji z pracownikiem socjalnym. Każdorazowo, gdy pracownik socjalny diagnozował trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, a podejmowane działania nie przynosiły spodziewanych rezultatów Ośrodek kierował do Sądu Rejonowego pismo o wgląd w sytuację rodziny w tym także o umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Sąd nie odpowiadał na nasze pisma, jednak każdorazowo z pracownikiem socjalnym nawiązywał współpracę rodzinny kurator zawodowy. Wielokrotnie Ośrodek ponawiał wnioski dotyczące rodziny – gdy w naszej ocenie - sytuacja małoletnich nie ulegała poprawie lub gdy pogarszała się.

(dowód: akta kontroli tom I str. 351-352)

W wyniku zgłoszenia przez przedstawicieli innych instytucji, MOPS objął wsparciem rodziny przeżywające trudności opiekuńczo-wychowawcze. Liczba rodzin zgłoszonych wynosiła w:

- 2013 r. – 9 (przez sąd – 6, pedagoga szkolnego – 2 i policję – 1);
- 2014 r. – 13 (przez sąd – 4, pedagoga szkolnego – 4 oraz w wyniku zgłoszenia ze środowiska lokalnego – 5 rodzin);
- 2015 r. (styczeń-luty) - 2 (przez: sąd i pedagoga szkolnego po 1 rodzinie).

(dowód: akta kontroli tom I str. 127)

1.6. Źródłem informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w 2013 r. (razem 90), w 2014 r. (92) i w okresie styczeń-luty 2015 r. (74) były:

- a) wnioski o pomoc jednego z rodziców, odpowiednio: 25, 30 i 28;
- b) zgłoszenia ze środowiska (nauczyciel, dalsza rodzina, sąsiedzi) - 1, 5 i 4 przypadki;
- c) działania związane z procedurą Niebieskiej Karty - 8, 9 i 6 przypadków;
- d) wskazanie kuratora rodzinnego, sądu – 6, 4 i 1 przypadek;
- e) informacje Policji – 1 przypadek w 2013 r.;
- f) rozpoznanie środowiskowe pracownika socjalnego - 47, 40 i 33 przypadków (informacje o nowych rodzinach z takimi trudnościami uzyskano m.in. w wyniku wywiadu środowiskowego pracownika socjalnego Ośrodka, przeprowadzonego w związku z wnioskiem rodziny o udzielenie pomocy materialnej);
- g) inne - 1 przypadek w 2014 r. i 1w styczniu 2015 r.

Liczba nowych rodzin z dziećmi, u których zidentyfikowano trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wyniosła: 11 w 2013 roku; 13 w 2014 r. i 11 w 2015 (styczeń-luty). Źródłem informacji, w wyniku którego rodziny trafiły w obszar zainteresowania MOPS, było:

- a) w 2013 r. wskazanie kuratora rodzinnego, sądu (1 rodzina); działanie związane z procedurą Niebieskiej Karty (3 rodziny); zgłoszenie ze środowiska (1 rodzina); rozpoznanie środowiskowe pracownika socjalnego (5 rodzin) oraz informacja od nauczyciela/pedagoga (1 rodzina);
- b) w 2014 r. działanie związane z procedurą Niebieskiej Karty (2 rodziny); zgłoszenie ze środowiska (2 rodziny); rozpoznanie środowiskowe pracownika socjalnego (6 rodzin); wniosek jednego z rodziców (1 rodzina) oraz informacja PCPR (1 rodzina);
- c) w 2015 r. wskazanie kuratora rodzinnego, sądu (1 rodzina); działanie związane z procedurą Niebieskiej Karty (1 rodzina); rozpoznanie środowiskowe pracownika socjalnego (6 rodzin); wniosek jednego z rodziców (2 rodziny) oraz informacja z sąsiedniej Gminy (inne) – 1 rodzina.

Pracownicy socjalni w trakcie rozpoznawania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi diagnozowali rodziny w zakresie ich deficytów. W oparciu o przygotowaną diagnozę sporządzali plan pracy z rodziną. W pracy z rodziną wykorzystywano zasoby Miasta Puławy, np. placówki wsparcia dziennego dla dzieci, kluby środowiskowe itp. Pracownicy socjalni współpracowali z: sądem i kuratorem (rodziny, w których dominującym problemem było niewłaściwe wypełnianie ról rodzicielskich) oraz pedagogiem szkolnym i placówkami opiekuńczymi (żłobkami, przedszkolami), do których były kierowane dzieci z tych rodzin. W celu podniesienia umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodzin z problemami, organizowane były dla nich szkolenia oraz warsztaty. Rodziny uczestniczyły także w okolicznościowych spotkaniach i imprezach integracyjnych.

(dowód: akta kontroli tom I str. 128-133, 263-265)

1.7. W celu ustalenia standardu pracy pracownika socjalnego oraz standardu pracy asystenta rodziny, a także w celu podniesienia jakości pracy z rodziną, MOPS wprowadził nw. instrukcje, będące elementami kontroli zarządczej:

- „Instrukcję w sprawie zasad postępowania asystenta w pracy z rodziną” (Zarządzenie Dyrektora MOPS z dnia 18.07.2014 r.), która zawierała wytyczne dotyczące obowiązującej dokumentacji oraz określała zasady współpracy z rodziną w zakresie: motywowania rodziny do współpracy, zbierania informacji w celu dokonania pogłębionej diagnozy, określenia celów realizowanych w danej rodzinie, częstotliwości spotkań z rodziną, organizacji czasu pracy w systemie zadaniowym, współpracy z pracownikami innych instytucji działających w obszarze pomocy dziecku i rodzinie, monitorowania sytuacji rodziny po zakończeniu współpracy, pracy zespołowej;
- *Instrukcję w sprawie zasad postępowania pracownika socjalnego w pracy z rodziną z dzieckiem*” (Zarządzenie Dyrektora MOPS nr 16 z dnia 01.12.2014 r.), która określała: wytyczne w zakresie obowiązującej dokumentacji, cele pracy z rodziną, zasady pracy socjalnej, etapy pracy z rodziną, wyznaczenie celów, opracowanie planu działania, realizację planu działania i jego monitoring, zakończenie działań, narzędzia pracy pracownika socjalnego. Instrukcja ta wskazywała również na konieczność współpracy z Zespołem ds. Rodziny, kuratorem, szkołą, lekarzem, pielęgniarką;
- „Instrukcję w sprawie zasad współpracy Działu Pomocy Środowiskowej i Działu Integracji i Pomocy Specjalistycznej” (Zarządzenie Dyrektora MOPS nr 18 z dnia 05.07.2012 r. – aktualizacja Zarządzeniem Dyrektora MOPS nr 17 z dnia 02.12.2014 r.), która zawierała m.in. zasady współpracy z Zespołem ds. Rodziny. Pracownik socjalny umiejscowiony w Dziale Pomocy Środowiskowej zobowiązany był do współpracy z Zespołem ds. Rodziny umiejscowionym w dziale Integracji i Pomocy Specjalistycznej, zaś Zespół ds. Rodziny zobowiązany był do współpracy z pracownikami socjalnymi.

Powyższe regulacje służyły uporządkowaniu zasad pracy pracownika socjalnego i asystenta rodziny, określeniu płaszczyzn wzajemnej współpracy oraz podniesieniu jakości pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Zgodnie ze standardem pracy asystenta rodziny, w kontrolowanym okresie, asystenci wykonywali swoje obowiązki w zadaniowym systemie pracy w godz. od 7³⁰ do 20⁰⁰, co znajdowało odzwierciedlenie w *kartach* ewidencji czasu pracy asystentów. W ramach elastycznego czasu pracy w MOPS pracownicy socjalni wykonywali swoje zadania od godziny 7¹⁵ do 17⁰⁰.

(akta kontroli tom I str. 83-104, 214-218, 263)

W celu rzetelnej oceny sytuacji rodziny, pracownicy socjalni sporządzali oprócz wywiadu środowiskowego również diagnozę socjalną. W diagnozach sytuacji rodziny pracownicy gromadzili i analizowali informacje dotyczące funkcjonowania rodziny w zakresie pełnienia funkcji rodzicielskich, komunikacji w rodzinie, codziennego życia rodziny, rozwoju dzieci i rodziców oraz rozwoju stosunków sąsiedzkich (informacje w tym zakresie pozyskiwane były od rodziny, jak też od pracowników innych instytucji, z którymi rodzina współpracowała). Przeprowadzona diagnoza pomagała pracownikowi w określeniu celów pracy z rodziną i przyjęciu określonego planu działania. Na podstawie wywiadu środowiskowego i diagnozy sytuacji rodziny, pracownik socjalny wnioskował o określone formy wsparcia dla rodziny: przydzielenie asystenta rodziny, wsparcie psychologa, konsultacje pedagogiczne, udział w warsztatach i szkoleniach podnoszących kompetencje opiekuńczo-wychowawcze, skierowanie dzieci do ośrodka wsparcia. Rozpoznawanie rodzin, z dodatkowym wprowadzeniem diagnozy socjalnej, ograniczało ryzyko związane z nieobjęciem pomocą asystenta rodziny wszystkich potrzebujących wsparcia w tej formie, jak też ryzyko niejednakowego traktowania rodzin potrzebujących wsparcia asystenta rodziny.

W kontrolowanym okresie, pracownicy socjalni obejmowali wsparciem osoby i rodziny, w tym zagrożone odebraniem dzieci z obszaru swojego rejonu opiekuńczego. We wszystkich badanych 45 rodzinach, po sporządzeniu wywiadu środowiskowego i diagnozy socjalnej, rodziny były kierowane do wsparcia specjalistów Zespołu ds. Rodziny oraz Działu Integracji i Pomocy Specjalistycznej MOPS. W pracy z tymi rodzinami pracownicy socjalni i asystenci rodziny współpracowali również z kuratorami, nauczycielami, wychowawcami, lekarzami itp.

W MOPS, przydzielając rodzinę do określonego asystenta rodziny, brano pod uwagę liczbę rodzin, z którymi pracuje, jak też jego osobiste predyspozycje do pracy z konkretną rodziną.

(dowód: akta kontroli tom I str. 105-126)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że w *Programie Wspierania Rodziny dla Miasta Puław na lata 2012-2014* oraz *Miejskim Programie Wspierania Rodziny dla Miasta Puław na lata 2015-2017* nie zawarto wskaźników ilościowych, co uniemożliwia dokonanie oceny, czy określone w tych Programach działania zostały zrealizowane i czy osiągnięto zakładany wynik.

Ocena cząstkowa

MOPS opracował projekty: *Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Puław na lata 2012-2014* oraz *Miejskiego Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Puław na lata 2015-2017*, które zostały przez Radę Miasta Puław przyjęte do realizacji. Określone w programach działania MOPS ukierunkowane były na wzmocnienie rodziny w prawidłowym jej funkcjonowaniu. Ośrodek posiadał odpowiednią liczbę pracowników socjalnych oraz asystentów rodziny. Ustalony stan zatrudnienia był zgodny z wymogami ustawowymi i umożliwiał rzetelne wykonywanie zadań gminy określonych w ustawie o opiece społecznej oraz ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. MOPS współpracował z instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze pomocy dziecku i rodzinie, a także ze środowiskiem lokalnym.

2. Prawdliwość, adekwatność i skuteczność udzielanej pomocy w sytuacji zagrożenia odebrania dzieci rodzicom

2.1. W latach 2013-2015 (styczeń-luty) postanowieniem sądu skierowano łącznie 20 dzieci do pieczy zastępczej z 15 rodzin, mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Z analizy dokumentacji tych rodzin wynika, że:

- we wszystkich rodzinach przeprowadzane były wywiady środowiskowe przez pracowników socjalnych MOPS. W dwóch rodzinach (nr 7 i 11) przeprowadzono od 12 do 20 wywiadów, w pięciu rodzinach (nr 1, 4, 5, 6 i 9) wywiad przeprowadzono od sześciu do ośmiu razy, w ośmiu rodzinach (nr 2, 3, 8, 10, 12, 13, 14, 15) przeprowadzono od dwóch do pięciu wywiadów. Zrealizowane wywiady umożliwiły zdiagnozowanie problemów i potrzeb występujących w rodzinie, a także pozwalały na opracowanie planu pomocy i podjęcie działań na rzecz rodziny,
- w ramach dokonanej diagnozy w rodzinach stwierdzono następujące problemy: ubóstwo i bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - we wszystkich rodzinach, alkoholizm (w 13 przypadkach), bezrobocie (w 12 rodzinach, oprócz rodziny nr 1, 4 i 15), niepełnosprawność (w rodzinach nr 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13),
- 13 rodzin objętych zostało wsparciem asystenta rodziny. Praca asystenta ukierunkowana była na kształtowanie umiejętności: opiekuńczo-wychowawczych, gospodarowania budżetem domowym, postaw zdrowego stylu życia, dbania o otoczenie oraz utrzymywanie gotowości do podjęcia zatrudnienia i systematyczności w regulowaniu opłat. W przypadku dwóch rodzin, którym nie przydzielono asystenta rodziny, działania MOPS wynikały z następujących sytuacji: 1) ciężarna matka (rodzina nr 5) jeszcze przed urodzeniem zdecydowała o przekazaniu dziecka do adopcji, jednak z obawy przed negatywną oceną środowiska prosiła, by wniosek o umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej skierował MOPS, 2) dziecko umieszczone w pieczy zastępczej (rodzina nr 7) - zgodnie z art. 77 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, z rodziną współpracował koordynator pieczy zastępczej,
- z dziewięcioma rodzinami zawarto kontrakty socjalne (nr 1, 2, 3, 6, 7, 8, 9, 12, 13) w celu wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. W podpisanych kontraktach precyzyjnie określono zobowiązanie rodziny do wypełniania określonych zadań, czas po którym zostanie dokonana ocena jego realizacji oraz zasady tej oceny. Kontrakty dotyczyły głównie zobowiązań rodzin w zakresie: utrzymania abstynencji, poszukiwania pracy, zapewnienia właściwych warunków dzieciom, utrzymania stałego kontaktu ze szkołą. Cele i zaplanowane działania, określone w kontraktach, były uwzględnione przy tworzeniu planów pracy z rodziną (z większą szczegółowością) przez asystenta i specjalistów Zespołu ds. Rodziny. Spośród dziewięciu podpisanych kontraktów, dwa zostały zerwane przez rodziny, ze względu na odmowę współpracy i podjęcie leczenia (rodziny nr 2 i 9). Informacje o zerwaniu kontraktów zostały przekazane do sądu z wnioskiem o podjęcie stosownych działań. MOPS ograniczył tym rodzinom pomoc finansową (przekazywaną w formie talonów). Z pozostałymi sześcioma rodzinami - według MOPS - zawarcie kontraktu było trudne m.in. ze względu na niski poziom intelektualny domowników. W rodzinach, w których nie podpisano kontraktu, pracownik socjalny prowadził pracę socjalną oraz systematyczny nadzór. W ramach tej pracy motywowano rodziny do podjęcia leczenia odwykowego, uczestnictwa w grupach wsparcia, także dla współzależniowanych. Osobom o obniżonym poziomie intelektualnym udzielana była pomoc w formie specjalistycznych usług opiekuńczych (rodziny nr 5, 8, 11, 13), pracy asystenta rodziny oraz innych specjalistów ds. rodziny. Na terenie Puław działały: Poradnia Leczenia Uzależnień, Stowarzyszenie MONAR, pięć grup AA oraz punkt informacyjno-kontaktowy AA. Na tablicach ogłoszeń Ośrodka znajdowały się informacje o miejscach i terminach spotkań grup AA. Pracownicy socjalni przekazywali zainteresowanym informacje o możliwości leczenia w formie ulotek,
- wszystkim rodzinom udzielana była pomoc finansowa. Z zasiłków: celowych korzystało 15 rodzin (na odzież, obuwie, żywność, mieszkanie bądź energię

elektryczną, obiady w szkole i przedszkolu - poza rodziną nr 10), stałych - 14 rodzin (oprócz rodziny nr 1), okresowych z tytułu niepełnosprawności, ubóstwa i składek na ubezpieczenie zdrowotne 2 rodziny (nr 8 i 11). Rodziny uzależnione otrzymywały pomoc głównie w formie talonów, z uwagi na możliwość marnotrawienia środków. Ponadto rodziny miały zapewnioną pomoc w zakresie dożywiania ze środków budżetu państwa, w ramach programu rządowego „Pomoc państwa w zakresie dożywiania na lata 2006-2013

i 2014-2020”, z którego skorzystało 14 rodzin (oprócz rodziny nr 15) oraz środków UE „Pomoc żywnościowa współfinansowana z Europejskiego Funduszu Pomocy najbardziej potrzebującym”, z którego skorzystały cztery rodziny (nr 1, 6, 8, 13).

Inne działania pomocowe kierowane przez MOPS do 15 rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze:

- udział w akcji „Pomóż dzieciom przetrwać zimę”, przygotowanie paczek żywnościowych i zabawek z okazji Dnia Dziecka oraz Mikołaja,
- zbiórka sprzętu AGD i mebli dla rodzin najbardziej potrzebujących,
- organizacja czasu wolnego - udział czterech rodzin w zajęciach świetlicy środowiskowej (nr 7, 11, 13, 15),
- prowadzenie profilaktyki dla rodzin z uzależnieniem, kierowanie na leczenie do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (13 przypadków), oraz do miejscowego MONAR-u (trzy przypadki);
- organizowanie spotkań integracyjnych, zachęających rodziców do udziału dzieci w rozwijaniu aktywności edukacyjnej i sportowej (spotkania przedświąteczne z wykonaniem ozdób, wycieczki do Kazimierza i Janowca z rejsem po Wiśle, wycieczki do Farmy Iluzji, majówki rodzinne, warsztaty plastyczne i florystyczne, zajęcia kreatywności i rękodzieła artystycznego, spotkania z okazji Dnia Matki i Dziecka oraz Mikołajek),
- skierowanie dwoje dzieci do placówki wsparcia dziennego typu opiekuńczego - Ogniska Wychowawczego w Puławach, prowadzonej przez Stowarzyszenie Rodzina (z rodziny nr 1 i 4). Ponadto do prowadzonych przez Ośrodek, w ramach pracy podwórkowej, dwóch klubów środowiskowych, działających trzy razy w tygodniu, uczęszczało sześcioro dzieci (z rodzin nr 7, 9, 11, 12, 13 i 15).

(dowód: akta kontroli tom II str. 1-120, 149-152)

Ośrodek realizował projekty aktywizujące zawodowo osoby korzystające z pomocy społecznej, w tym z rodzin zagrożonych odebraniem dziecka:

- od 2008 r. projekt systemowy „Aktywni niezależni”, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, którego celem było zapewnienie równego dostępu do zatrudnienia i podwyższenie statusu zawodowego i społecznego mieszkańców Puław, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji bytowej;
- od 2006 r. programy zatrudnienia tymczasowego, m.in. prace społecznie – użyteczne, którymi zajmował się Klub Integracji Społecznej (dalej: KIS), będący podmiotem zatrudnienia socjalnego, w rozumieniu ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym¹⁴.

W badanej grupie rodzin zagrożonych odebraniem dziecka: sześć osób uczestniczyło w projekcie systemowym (rodziny nr 1, 6, 8, 9, 13, 15), trzy w zajęciach KIS (rodziny nr 4, 7, 10), jedna w pracach społecznie użytecznych (rodzina nr 5). Prace te MOPS organizował w porozumieniu z Powiatowym Urzędem Pracy w Puławach w latach 2008 -2010 oraz w 2014 r.

(dowód: akta kontroli tom II str. 1-120,150)

Według wyjaśnień Dyrektora MOPS *przerwa w realizacji prac społecznie użytecznych wynikała z braku środków na realizację tego instrumentu aktywizacyjnego od PUP. Aktywizacja zawodowa i zatrudnienie osób z rodzin, w których występuje problem alkoholowy jest niezwykle trudna, często wręcz niemożliwa, a efekt zatrudnieniowy nieosiągalny. Praca socjalna w rodzinach z problemem alkoholowym koncentruje się*

¹⁴ Dz. U. z 2011 r., Nr 43, poz. 225 ze zm.

głównie na podjęciu leczenia i utrzymywaniu abstynencji, a pozytywne efekty w tym zakresie dają podstawę dalszych działań stosownie do sytuacji w rodzinie.

(dowód: akta kontroli tom II str. 137)

MOPS nie wykorzystywał do pracy z rodzinami takiego instrumentu jak „rodzina wspierająca”, o których mowa w art. 9 pkt 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że w okresie realizacji zadań przewidzianych w ustawie nie zgłosiła się żadna rodzina, która chciałaby pełnić funkcję rodziny wspierającej i jednocześnie dawałaby szanse na udzielanie oczekiwanego wsparcia rodzinie, mimo przeprowadzonej akcji informacyjnej przez pracowników socjalnych i asystentów. Akcja informacyjna polegała na rozdawaniu ulotek i prowadzeniu rozmów z potencjalnymi osobami, które mogłyby pełnić funkcję rodziny wspierającej. Należy zwrócić uwagę, że rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych zazwyczaj mają kontakty z rodzinami również problemowymi, które też potrzebują pomocy. Nie bez powodu rodziny problemowe są zagrożone wykluczeniem społecznym. W mojej ocenie wsparcie udzielane przez rodzinę wspierającą być może wzmocniłoby działania podejmowane przez Ośrodek. Dlatego też pracownicy socjalni i asystenci permanentnie prowadzą działania informacyjne i motywujące w tym zakresie”.

(dowód: akta kontroli tom II str. 137, 143)

W kontrolowanych latach nie było przypadku odebrania rodzinie dziecka z powodu braku lokalu mieszkalnego. W sytuacji trudnych warunków mieszkaniowych rodziny, pracownicy socjalni bezpośrednio występowali do Wydziału Nadzoru Komunalnego i Spraw Lokalowych Urzędu Miasta Puławy o przydział lub zmianę lokalu z zasobów mieszkaniowych Miasta. Podejmowane przez pracowników Ośrodka działania w tym zakresie pomogły w uzyskaniu przez jedną rodzinę mieszkania socjalnego.

(dowód: akta kontroli tom II str. 150)

Prezydent Miasta Puławy podał w wyjaśnieniu, że w latach 2013-2015 do Urzędu nie wpłynęły wnioski o zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych rodzin zagrożonych odebraniem dzieci ze względu, m.in. na brak lokalu mieszkalnego. Dodał, że na terenie miasta, na zlecenie gminy Miasto Puławy realizowany jest program pomocy całodobowej dla osób doznających przemocy w rodzinie z możliwością udzielenia schronienia, finansowany z budżetu Miasta Puławy.

(dowód: akta kontroli tom II str. 139)

2.2. Stosowane przez MOPS formy pomocy dla 15 rodzin objętych badaniami, były odpowiednie do sytuacji tych rodzin i warunków, z jakimi pracownicy socjalni spotkali się w trakcie przeprowadzanych wywiadów środowiskowych.

Kontakty pracowników socjalnych z potrzebującymi wsparcia rodzinami odbywały się systematycznie, nie rzadziej jednak niż raz na dwa miesiące, przy zachowaniu należytej staranności. Ośrodek, po rozpoznaniu sytuacji w rodzinie (dochodowej i bytowej) oraz sporządzeniu protokołu wywiadu środowiskowego, wydawał decyzje dotyczące przyznawania świadczeń finansowanych ze środków pomocy społecznej. W przypadku wszystkich 15 rodzin objętych badaniem, pracownicy Ośrodka prowadzili dokumentację w formie: protokołu wywiadu środowiskowego, protokołów, notatek i adnotacji, które służyły do analizy sytuacji tych rodzin, sporządzania planów pracy oraz sprawozdań z realizacji pracy z rodziną (podsumowania działań w ramach Zespołu ds. Rodziny MOPS). Zespół ten podejmował działania, które miały na celu, m.in. poprawę jakości życia w rodzinach wychowujących dzieci, poprzez zwiększenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych, aktywizację społeczną oraz integrację środowiska lokalnego. Decyzje MOPS o rozpoczęciu pracy asystenta z rodziną podejmowane były (w badanych przypadkach) bez zbędnej zwłoki.

Na podstawie planów pracy sporządzanych przez asystentów (we współpracy z członkami tych rodzin i po konsultacji z pracownikami socjalnymi) ustalono, że we wszystkich 13 rodzinach objętych badaniem asystenci zajmowali się: udzielaniem pomocy w poprawie sytuacji życiowej tych rodzin, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, problemów wychowawczych z dziećmi, wspieraniem aktywności

społecznej tych rodzin. We wszystkich badanych rodzinach przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych pracownik socjalny, zgodnie ze standardem pracy, sporządzał diagnozę rodziny. Efektem diagnozy był opracowany wspólnie z rodziną indywidualny, dla niej i dla każdego członka rodziny, plan pracy (działań). W zależności od stopnia nasilenia problemów i zagrożeń rodzina, na wniosek pracownika socjalnego, mogła zostać objęta pomocą Zespołu ds. Rodziny, w tym pracą asystenta rodziny, pomocą psychologa, pedagoga bądź innym wsparciem (szkolenia, warsztaty itp.).

Podejmowane działania przy diagnozowaniu problemów rodziny, planowaniu pomocy oraz jej wdrażaniu nie wykazywały odstępstw od standardów określonych w opracowanej na potrzeby kontroli NIK ekspertyzie.

(dowód: akta kontroli tom II str. 1-120, 150-151)

2.3. Skuteczność działań Ośrodka, wyrażona przez stosunek liczby rodzin z dziećmi przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, którym sąd opiekuńczy wydał w badanym okresie postanowienie o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej, do tych rodzin z dziećmi, którymi MOPS zajmował się w badanym okresie z powodu stwierdzonych problemów opiekuńczo-wychowawczych, wynosiła 11% w 2013 r. (10/90) i 2% w 2014 r. (2/92). W podziale na rodziny, którym przydzielono asystenta rodziny skuteczność działania MOPS wynosiła w latach 2013-2014 odpowiednio: 16% (10/62) i 3% (2/59), a dla rodzin nie korzystających z pomocy asystenta wynosiła odpowiednio: 36% (10/28) i 6% (2/33). Mniejsza skuteczność działań w rodzinach objętych pomocą asystenta w stosunku do ogólnej liczby rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zdaniem MOPS, wynika z faktu, że opieką asystenta objęte były najtrudniejsze środowiska realnie zagrożone odebraniem dziecka i potwierdza to prawidłowość stawianych diagnoz przez pracowników socjalnych.

(dowód: akta kontroli tom I str. 82)

W 15 rodzinach, z których dzieci postanowieniem sądu umieszczone zostały w pieczy zastępczej, przeprowadzono 174 rozmowy mobilizujące do podjęcia leczenia odwykowego, skierowano 10 wniosków do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w dziewięciu rodzinach prowadzono warsztaty i szkolenia podnoszenia umiejętności rodzicielskich (rodziny o nr 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 11 i 13), odbyły się 53 spotkania z psychologiem i pedagogiem. Pracownicy socjalni 91 razy kontaktowali się z innymi instytucjami (szkołą, Policją i podstawową opieką zdrowotną). Przyczynami odebrania dzieci było uzależnienie rodziców od alkoholu lub środków psychotropowych, porzucenie dzieci oraz brak współpracy z Ośrodkiem. W jednej rodzinie skumulowały się wszystkie ww. przyczyny, natomiast powodem odebrania dzieci w siedmiu rodzinach było uzależnienie rodziców od alkoholu i brak współpracy, a w pięciu - uzależnienie i porzucenie dzieci. W dwóch przypadkach MOPS podjął natychmiastową interwencję mającą na celu zapewnienie dziecku bezpieczeństwa w obliczu agresji i gróźb ze strony nietrzeźwych rodziców, wykorzystując procedurę wynikającą z przepisu art. 12a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie¹⁵. Dzieci te postanowieniem sądu opiekuńczego umieszczone zostały w rodzinie zastępczej.

(dowód: akta kontroli tom II str. 129, 150)

Wg wyjaśnienia Dyrektora najczęściej dzieci odbierane były z rodzin z problemem uzależnienia od alkoholu i środków psychoaktywnych, w których podejmowane wielokrotnie działania w kierunku podjęcia leczenia i utrzymania abstynencji nie przynosiły oczekiwanych rezultatów.

(dowód: akta kontroli tom II str. 136)

¹⁵ Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.

Ustalono
nieprawidłowości

Ocena cząstkowa

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że pomoc udzielana przez MOPS rodzinom w sytuacji zagrożenia odebrania dzieci była prawidłowa w zakresie diagnozy problemów, planowanych działań oraz udzielonych rodzinie form pomocy. O skuteczności działań Ośrodka w tym zakresie świadczy mniejsza niż 5% liczba rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi w 2014 r., wobec których sąd wydał postanowienie o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. Nastąpiła poprawa w stosunku do roku 2013, gdzie skuteczność wynosiła 11%.

3. Monitorowanie efektów udzielanej pomocy

Opis stanu
faktycznego

3.1. Spośród wybranych losowo 30 rodzin z dziećmi, w których zidentyfikowano w latach 2013-2015 (styczeń-luty) trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, ale dla których nie występowało do sądu opiekuńczego z wnioskiem o wydanie postanowienia o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej, badaniem objęto 15 rodzin, którym przydzielono asystenta rodziny i 15 – nieobjętych taką pomocą. Do efektów pracy pracownika socjalnego z tymi rodzinami zaliczono m.in.: podniesienie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych w tych rodzinach, zwiększenie wiedzy na temat mechanizmów współzależnienia, wspieranie w poszukiwaniu zatrudnienia i jego utrzymaniu, posyłanie małoletnich do przedszkola, poprawę sytuacji bytowej, ustalenie stopnia niepełnosprawności dzieci, objęcie wsparciem psychologiczno-pedagogicznym, asystenta rodziny oraz nadzorem kuratora. Efektami pracy asystenta rodziny było natomiast m.in.: zwiększenie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych; podniesienie w rodzinach umiejętności dbania o zdrowie, wygląd, higienę i rozwój dzieci; poszerzenie wiedzy na temat uzależnienia i wspieranie w utrzymaniu abstynencji; podniesienie umiejętności poruszania się po instytucjach publicznych. Współpraca pracownika socjalnego oraz asystenta rodziny nie została zakończona w rodzinach objętych badaniem.

Spośród 30 rodzin objętych badaniem, z 21 rodzinami (70%) nie zostały zawarte kontrakty socjalne przez MOPS, w szczególności ze względu na niski poziom intelektualny domowników.

(dowód: akta kontroli tom II str. 251-334)

Wg MOPS kontrakt socjalny, jako narzędzie do zawierania dobrowolnej i świadomej umowy, nie był stosowany w rodzinach których poziom intelektualny rodziców i uzależnienia uniemożliwiały świadome podejmowanie zobowiązań i ich wykonywanie. Pracownik socjalny w celu osiągnięcia pozytywnych efektów pracy w tych środowiskach stosował inne metody, w tym: wyjaśnianie, pouczanie, budowanie właściwych relacji.

(dowód: akta kontroli tom II str. 151)

Dziewięć rodzin objętych kontraktem (30%) zobowiązało się m.in.: do utrzymania abstynencji, poszukiwania pracy, zapewnienia właściwych warunków dzieciom, utrzymania stałego kontaktu ze szkołą, systematycznego regulowania opłat za centralne ogrzewanie, kontynuowania leczenia, przyjęcia postawy aktywnej w pokonywaniu życiowych trudności. Ośrodek dokonywał oceny realizacji celów określonych w kontrakcie, w tym również ich zgodności z przyjętymi założeniami oraz sprawozdaniami asystentów rodziny. Oceniono, że w przypadku ośmiu rodzin nastąpiło wywiązanie się ze zobowiązań kontraktu i praca z nimi była kontynuowana. W jednym przypadku, z uwagi na brak osiągnięcia zamierzonego efektu, asystent złożył wniosek o zakończenie pracy z rodziną. Opinia Rodzinnego Ośrodka Konsultacyjno-Diagnostycznego w Lublinie wskazywała na konieczność umieszczenia dzieci z tej rodziny w pieczy zastępczej. Zakończenie pracy asystenta z rodziną zostało wstrzymane, a ustalenie nowego planu nastąpi po rozstrzygnięciu sprawy przez sąd.

(dowód: akta kontroli tom II str. 151)

3.2. Ośrodek ustalił i wdrożył zasady monitorowania sytuacji rodzin, po zakończeniu pracy asystenta w danej rodzinie. Zgodnie z postanowieniami §§ 9,10 i 11 *Instrukcji w sprawie zasad postępowania asystenta w pracy z rodziną*, o zamiarze zakończenia pracy z rodziną asystent informuje koordynatora lub kierownika Zespołu ds. Rodziny oraz przekazuje kierownikowi teczkę rodziny wraz z postawionymi wnioskami i oceną postępów rodziny w ramach realizowanych celów (dostatecznie, dobrze, bardzo dobrze). Proces zakończenia pracy z rodziną trwa do dwóch miesięcy, wiąże się ze stopniowym zmniejszaniem ilości kontaktów z rodziną i wymaga jej podsumowania, omówienia zmian oraz osiągnięć. Po zakończeniu współpracy z rodziną asystent monitoruje funkcjonowanie rodziny przez okres minimum pół roku, odwiedzając środowisko co najmniej raz na dwa miesiące.

We wszystkich 15 rodzinach prowadzony był półroczny okres monitoringu, który służył sprawdzeniu czy osiągnięte efekty w pracy utrzymywały się na zadawalającym poziomie oraz czy nie dochodziło do regresu w rodzinie.

Monitoringowi podlegały następujące płaszczyzny współpracy z rodziną (określone w planie pracy asystenta rodziny):

- edukacyjna: czy dzieci uczęszczają do szkoły, czy rodzice utrzymują kontakt z wychowawcą lub pedagogiem szkolnym i czy interesują się postęпами dzieci w nauce oraz pomagają im w odrabianiu lekcji itp.;
- zdrowia: czy dokonywane są obowiązkowe szczepienia i bilanse dzieci oraz czy dzieci kontynuują np. terapię logopedyczną, rehabilitację, leczenie specjalistyczne itp.;
- relacji rodzinnych: czy rodzice dbają o zachowanie jednolitego stylu wychowawczego, jak radzą sobie ze złością dzieci i konfliktami w rodzinie;
- dbanie o czystość i porządek: czy rodzina systematycznie zmienia pościel, przyrządza ciepłe posiłki, czy dzieci utrzymują porządek na biurku, czy wypracowany podział obowiązków w rodzinie nadal jest przestrzegany itp.;
- kreatywne spędzanie wolnego czasu: czy rodzina kultywuje tradycje świąteczne i rodzinne, czy dzieci korzystają z form w zakresie rozwijania zainteresowań, czy rodzice i dzieci korzystają z oferty kulturalnej miasta itp.

(dowód: akta kontroli tom II str. 151)

Na 30 badanych spraw, 14 rodzin (47%) skutecznie korzystało ze wsparcia MOPS w zakresie rozwiązywania problemów opiekuńczo-wychowawczych. W pozostałych 16 rodzinach (53%), wg MOPS, prowadzona była systematyczna praca mająca na celu trwałą poprawę sytuacji tych rodzin lub zapewnienie funkcjonowania przynajmniej na dotychczasowym poziomie. Praca z tymi rodzinami obliczona była na dłuższy czas, podejmowane działania były wielokierunkowe, mające na celu osiągnięcie trwałych efektów.

Z 16 rodzinami współpracował psycholog i pedagog Zespołu ds. Rodziny, natomiast w 9 przypadkach (30%) - specjaliści z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Puławach.

(dowód: akta kontroli tom II str. 151)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie **nie stwierdzono nieprawidłowości.**

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że pracownicy socjalni i asystenci rodziny podejmowali prawidłowe działania wobec rodzin z problemami wychowawczymi oraz monitorowali zakres efektów udzielanej pomocy.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁶ kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora **Delegatury NIK w Lublinie**.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 31 marca 2015 r.

Kontrolerzy:

Tadeusz Duda
główny specjalista kontroli państwowej

.....

Roman Pajer
specjalista kontroli państwowej

.....

Podpis

Dyrektor

**Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie**

Edward Lis

.....

Podpis

¹⁶ Dz. U. z 2012 r., poz. 82, ze zm.